

Svar på skriftligt spörsmål SSS 173/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om dyrare matpriser och högre grundläggande levnadskostnader

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 173/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Terhi Koulumies /saml:

Hur säkerställer regeringen att de finländska hushållens köpkraft inte försvagas för mycket och å andra sidan att konsumtionsefterfrågan särskilt på inhemsk produktion upprätthåller näringslivet och

hur tryggas till exempel den finländska mat- och energiproduktionen, vars betydelse framhävs ytterligare i denna krissituation?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Hushållens köpkraft, och därigenom konsumtionsefterfrågan, ökar till följd av förbättrad sysselsättning samt höjning av inkomstnivån och de sociala förmånerna. Köpkraften minskas av att de betalda skatterna och socialavgifterna ökar samt av att konsumentpriserna stiger.

För närvarande stiger konsumentpriserna snabbt, vilket i synnerhet beror på att energin och bränslen blir dyrare. De sociala förmånernas indexbundenhet förhindrar dock att köpkraften försämras för förmånstagarnas del, i synnerhet om indexhöjningarna görs enligt en påskyndad tidtabell, såsom regeringen har beslutat.

Höjningen av inkomstnivån i år kan inte fullt ut kompensera höjningen av konsumentpriserna, så för löntagarnas del avgör sysselsättningsutvecklingen riktningen för köpkraften och konsumtionsefterfrågan. Om sysselsättningen ökar stärks också löntagarnas köpkraft eller förblir åtminstone oförändrad. Ifall sysselsättningen börjar minska kan löntagarnas köpkraft försvagas.

Stödet till konsumenternas köpkraft genom extra stödåtgärder måste finansieras antingen genom att höjda skatter eller genom att ytterligare lån. Höjningen av skatterna försvagar köpkraften både direkt via betalda skatter och indirekt genom en försämrad sysselsättningsutveckling. Upplåningen flyttar tidpunkten för skattehöjningen och dess försämrande inverkan på köpkraften till kommande år. De extra stödåtgärdernas nettoinverkan på köpkraften är således liten på lång sikt.

Under årets första månader har matpriset stigit till en högre nivå än i fjol. Priset på mat började stiga tydligare vid årsskiftet. Detta beror på höjningen av både energikostnaderna och jordbrukets producentpriser. Flera forskningsinstitut har förutspått att matpriset kommer att stiga under innevarande år.

Sjötransporterna som är centrala för Ukrainas export av spannmål har stannat upp. För sin del har situationen ersatts av en ökning av järnvägstransporterna, men naturligtvis är det möjligt att transportera endast en del av den mängd som transporteras sjövägen.

EU:s sanktioner mot Ryssland påverkar sannolikt Finlands ekonomi negativt. Man kan anta att situationen också kommer att återspeglas i enskilda medborgares ekonomiska situation. Med offentliga medel kan man inte helt förhindra eventuella effekter av att ekonomin försvagas. Å andra sidan har sanktionerna mot Ryssland på många sätt ansetts vara nödvändiga.

Jordbruksproduktionens lönsamhet är en grundläggande förutsättning för den inhemska produktionens kontinuitet. Jordbrukarstöd har under de senaste åren betalats till jordbruket till ett belopp på cirka 1,7-1,8 miljarder euro per år. Genom att betala de årliga jordbrukarstöden kan man för sin del garantera jordbrukets grundläggande lönsamhet och produktionens kontinuitet under normala förhållanden samt skapa ett stödnät för jordbrukarna i händelse av plötsliga förändringar på marknaden. Jordbrukets verksamhetsförutsättningar och produktivitet på lång sikt har utvecklats genom strukturåtgärder inom jordbruket, vilka är investeringsstöd och startstöd till unga jordbrukare.

Inom jordbruket pågår en akut kostnadskris som började hösten 2021. Efter Rysslands invasion av Ukraina i februari blev situationen ännu svårare inom jordbruket. Situationen är särskilt allvarlig på gårdar som bedriver husdjursproduktion, där höjningen av producentpriserna har täckt endast en del av kostnadsökningen. Krisen har dock ännu inte haft någon betydande inverkan på jordbrukets produktionsvolym.

Kriget i Ukraina har en betydande inverkan på verksamhetsmiljön inom jordbruket. Som en följd av kriget råder till exempel stor osäkerhet på den europeiska energimarknaden både vad gäller pris och tillgänglighet. Dessutom har priserna på gödselmedel stigit till rekordnivåer. Regeringen har i denna exceptionella situation utarbetat en stödhet på sammanlagt över 300 miljoner euro för jordbruket, det vill säga ett så kallat försörjningsberedskapspaket för jordbruket. Dessutom kommer Finland att få knappt sju miljoner euro i tilläggsfinansiering från EU.

Med hjälp av försörjningsberedskapspaketet stöds jordbrukets verksamhetsförutsättningar både på lång och kort sikt. Målet med de kortsiktiga åtgärderna i försörjningsberedskapspaketet är att underlätta den akuta kris som kriget orsakar genom att förbättra gårdarnas likviditet. Åtgärder på kort sikt är en engångshöjning av återbäringen av jordbrukets energiskatt (45 miljoner euro), ett

tilläggsstöd för svin- och fjäderfåhushållning (42 miljoner euro), tilläggsfinansiering av kompensationsbidraget (120 miljoner euro) samt tilläggsfinansiering för renhushållningen och fiskerinäringen (6 miljoner euro). Snabba stödåtgärder betalas till matproducenterna under 2022.

Målet med de långsiktiga åtgärderna är att öka gårdarnas självförsörjning, minska beroendet av fossila produkter och energi samt minska trycket på att höja kostnaderna. Åtgärder på lång sikt är investeringsstöd för alternativa energikällor och andra investeringar som hänför sig till försörjningsberedskapen (28 miljoner euro), beredskap för ökning av bevillningsfullmakterna för gårdarnas likviditetslån och ökning av Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makeras) borgensansvar (7 miljoner euro), stöd för investeringar i återvunna näringsämnen (14,5 miljoner euro), främjande av våtmarksodling (30 miljoner euro), tilläggsfinansiering för försöksprogrammet för återvinning av näringsämnen (9 miljoner euro), investeringsstöd för bland annat tekniker som utvecklats för tillvaratagande av näringsämnen (25 miljoner euro) samt tilläggsfinansiering för Livsmedelsverkets informationssystem (3,5 miljoner euro åren 2022-2023).

Helsingfors 26.4.2022

Finansminister Annika Saarikko